

Załącznik nr 4 do Regulaminu Konkursu

Załącznik zawiera propozycję wykorzystania skutecznych strategii i zasad nauczania w scenariuszach lekcji - są to kryteria punktowane.

Lista kontrolna skutecznych strategii i zasad dydaktycznych

Zintegrowana, zdedykowana lista 48 technik/metod/procesów na podstawie: Teaching and Learning Toolkit (EEF/IBE), zasad Rosenshine'a, dziewięciu zdarzeń dydaktycznych Gagné'a, pierwszych zasad Merrilla, siedmiu zasad OECD oraz zasad uczenia się multimedialnego Mayera.

Nr	Technika/zasada	Wskaźnik obserwacyjny	Źródło/model
I. Struktura lekcji i podawanie treści			
1	Angażujące otwarcie (przyciągnięcie uwagi)	Rozpoczyna od problemu, paradoksu, intrygującego pytania lub bodźca kierującego uwagę na temat.	Gagné 1
2	Jawne cele i kryteria sukcesu	Komunikuje cele w języku ucznia oraz kryteria sukcesu (np. NaCoBeZu).	Gagné 2
3	Aktywizacja wiedzy uprzedniej	Przywołuje wcześniejszą wiedzę i doświadczenia ucznia przed wprowadzeniem nowego materiału.	Rosenshine 1; Gagné 3; Merrill 2
4	Materiał małymi krokami	Dzieli treść na małe porcje i sprawdza zrozumienie po każdym kroku (ochrona pamięci roboczej).	Rosenshine 2; Gagné 4; Sweller
5	Modelowanie toku myślenia (demonstracja)	Pokazuje rozwiązanie krok po kroku z głośnym wyjaśnianiem decyzji eksperta i typowych pułapek.	Rosenshine 4; Merrill 3
6	Wskazówki i organizatory (schematy, analogie, mnemotechniki)	Dostarcza organizatory graficzne, mapy pojęciowe, analogie ułatwiające kodowanie semantyczne.	Gagné 5
7	Ćwiczenie kierowane	Zapewnia wspólną praktykę z naprowadzającymi wskazówkami i korektą błędów w zarodku, przed pracą samodzielną.	Rosenshine 5; Gagné 6
8	Scaffolding ze stopniowym wycofywaniem wsparcia	Udziela rusztowania (schematy, podpowiedzi) i systematycznie je wycofuje wraz z postępem ucznia.	Rosenshine 7; Merrill 4
9	Samodzielna praktyka	Organizuje autonomiczne ćwiczenie prowadzące do automatyzacji, z monitoringiem i informacją zwrotną po pracy.	Rosenshine 8; Gagné 6

Nr	Technika/zasada	Wskaźnik obserwacyjny	Źródło/model
10	Stopniowanie trudności / wysoki wskaźnik sukcesu (~80%)	Sekwencjonuje zadania od podstawowych do problemowych tak, by uczeń osiągał ok. 80% poprawnych odpowiedzi.	Rosenshine 7
11	Mastery learning	Diagnostuje opanowanie po każdym module i dopuszcza nowe treści dopiero po opanowaniu poprzednich (ok. 80%), oferując działania korektywne.	Toolkit 8
II. Utrwalanie, pamięć i transfer			
12	Retrieval practice (praktyka wydobywania)	Stosuje quizy niskiej stawki, wejściówki/wyjściówki, przywoływanie z pamięci bez notatek.	Toolkit 7; Rosenshine 1
13	Powtórki rozłożone w czasie (spaced practice)	Planuje powtórki dzienne, tygodniowe i miesięczne, odwołując się do odległych czasowo tematów.	Rosenshine 10; Cepeda i in. 2006
14	Transfer wiedzy do nowych kontekstów	Proponuje zadania osadzone w realiach i powiązania interdyscyplinarne (generalizacja wiedzy).	Gagné 9; OECD 7
15	Nauka wokół realnych problemów (problem-centered)	Organizuje treść wokół autentycznego, angażującego problemu zamiast suchej teorii.	Merrill 1
16	Integracja (publiczna prezentacja i refleksja)	Stwarza okazje do prezentacji, obrony i adaptacji własnej wiedzy przed innymi.	Merrill 5
III. Monitorowanie i ocenianie			
17	Bieżące sprawdzanie zrozumienia	Stosuje zadania diagnostyczne po każdej części, analizuje odpowiedzi i dostosowuje tempo.	Rosenshine 6
18	Angażowanie wszystkich w odpowiedzi	Kieruje pytania do całej klasy/wszystkich użytkowników, daje czas na zastanowienie, nie bazuje tylko na chętnych.	Rosenshine 3
19	Monitorowanie pracy każdego ucznia	Aktywnie śledzi postęp każdego (obserwacja, weryfikacja zapisów, pytania indywidualne).	Rosenshine 9

Nr	Technika/zasada	Wskaźnik obserwacyjny	Źródło/model
20	Informacja zwrotna: stan – cel – następny krok	Przekazuje ocenę opisową ukierunkowaną na zadanie i proces (nie na osobę), ze wskazaniem konkretnego kroku poprawy (np. „złota rada i krok dalej”).	Toolkit 3; Gagné 7; Hattie i Timperley 2007
21	Ocenianie kształtujące (formative assessment)	Zastępuje/uzupełnia stopnie informacją zwrotną opartą na kryteriach, służącą nawigacji „do przodu”.	OECD 6; Black i Wiliam 1998
22	Samoocena i ocena koleżeńska	Wdraża procedury samooceny oraz strukturyzowanej oceny rówieśniczej.	OECD 6; Toolkit 1
23	Ocena sumatywna odniesiona do kryteriów	Weryfikuje osiągnięcie celów testem końcowym odniesionym wprost do kryteriów sukcesu z początku (np. exit ticket).	Gagné 8
IV. Metapoznanie i strategie uczenia się			
24	Metapoznanie i samoregulacja	Uczy planowania, monitorowania i ewaluacji własnej pracy (np. karta planowania: „Jaki jest mój cel? Jakie kroki?”).	Toolkit 1
25	Strategie czytania ze zrozumieniem	Uczy pracy z tekstem: SQ3R, organizatory graficzne, zadawanie pytań do tekstu, streszczenia, słowa kluczowe.	Toolkit 2
26	Rozwój języka i słownictwa przedmiotowego	Wzbogaca słownictwo i sprawność wypowiedzi (banki słów kluczowych, ustrukturyzowane dyskusje, debaty).	Toolkit 5
V. Formy społeczne i organizacyjne			
27	Uczenie się we współpracy	Organizuje pracę w małych grupach zadaniowych z odpowiedzialnością indywidualną i grupową (np. Jigsaw).	Toolkit 6; OECD 2
28	Tutoring rówieśniczy	Paruje uczniów w ustrukturyzowany sposób z jasnymi rolami i kryteriami weryfikacji poprawności.	Toolkit 4
29	Praca indywidualna 1:1	Zapewnia krótkie, spersonalizowane sesje wsparcia ukierunkowane na zdiagnozowane luki.	Toolkit 9
30	Nauczanie w małych grupach (2–5)	Formuje podgrupy o podobnych potrzebach z dokładniejszym monitoringiem i dostosowanym tempem.	Toolkit 10

Nr	Technika/zasada	Wskaźnik obserwacyjny	Źródło/model
31	Zaangażowanie rodziców	Dostarcza rodzicom jasne wskazówki, jak wspierać naukę w domu.	Toolkit 11
32	Celowana praca domowa z informacją zwrotną	Zadaje krótkie zadania o jasnym celu, omawiane z szybką informacją zwrotną.	Toolkit 14
VI. Środowisko, motywacja i relacje			
33	Uczeń w centrum (autonomia i wybór)	Daje uczniowi wybór ścieżki dochodzenia do wyniku lub formatu pracy.	OECD 1
34	Personalizacja i różnicowanie	Różnicuje zadania pod kątem trudności, formy i czasu (np. ten sam problem na 3 poziomach).	OECD 4
35	Wysokie oczekiwania wobec każdego	Stopniuje wyzwania bez obniżania poprzeczki – zwiększa wsparcie zamiast wymagań.	OECD 5
36	Bezpieczny klimat – błąd jako element nauki	Buduje atmosferę, w której błąd jest naturalnym etapem uczenia się; celebrowa drobne sukcesy.	OECD 3
37	Kompetencje społeczno-emocjonalne (SEL)	Wprowadza elementy pracy z emocjami, radzenia sobie ze stresem i budowania relacji.	Toolkit 12
38	Jasne zasady i wzmocnienia pozytywne	Stosuje spójny system zasad (kontrakt) oraz natychmiastowe, profilaktyczne reakcje i docenianie postaw.	Toolkit 13
VII. Projektowanie materiałów i interfejsu (Mayer)			
39	Multimedialność	Łączy słowa z pasującą grafiką objaśniającą (nie ozdobną) – grafika realnie wspiera rozumienie.	Mayer 1
40	Spójność (redukcja szumu)	Usuwa elementy nieistotne merytorycznie (ozdobniki, podkłady, dygresje); interfejs wolny od szumu wizualnego.	Mayer 2
41	Sygnalizowanie	Wyróżnia strukturę i kluczowe elementy (nagłówki, pogrubienia, strzałki) – od razu kieruje wzrok na to, co najważniejsze.	Mayer 3
42	Bliskość przestrzenna	Umieszcza podpisy bezpośrednio przy elementach graficznych, których dotyczą (bez ciągłego przenoszenia wzroku do legendy).	Mayer 4
43	Bliskość czasowa	Synchronizuje bodziec wzrokowy z komentarzem słuchowym w tym samym momencie.	Mayer 5

Nr	Technika/zasada	Wskaźnik obserwacyjny	Źródło/model
44	Segmentacja i kontrola tempa	Dzieli materiał na krótkie moduły, z możliwością samodzielnego dawkowania etapów przez ucznia.	Mayer 6
45	Wstępne przygotowanie (pre-training)	Wprowadza bazowe pojęcia i terminy przed analizą całego procesu.	Mayer 7
46	Modalność	Odciąża kanał wzrokowy narracją głosową zamiast długiego tekstu przy grafice.	Mayer 8
47	Personalizacja komunikatów	Formułuje instrukcje w naturalnym, konwersacyjnym stylu, zwracając się bezpośrednio do ucznia.	Mayer 9
48	Aktywne przetwarzanie	Przerywa bierny odbiór pytaniami, miniquizami lub ćwiczeniami – „zmusza” do myślenia, a nie tylko wyświetla treści.	Mayer 10

Bibliografia i źródła:

1. Education Endowment Foundation / Instytut Badań Edukacyjnych (IBE) – Przewodnik po strategiach edukacyjnych (Teaching and Learning Toolkit).
2. Black, P., Wiliam, D. (1998). Inside the Black Box: Raising Standards Through Classroom Assessment. *Phi Delta Kappan*, 80(2), 139–148.
3. Cepeda, N. J., Pashler, H., Vul, E., Wixted, J. T., Rohrer, D. (2006). Distributed practice in verbal recall tasks: A review and quantitative synthesis. *Psychological Bulletin*, 133(3), 354–371.
4. Dumont, H., Istance, D., Benavides, F. (red.). (2010). *The Nature of Learning: Using Research to Inspire Practice*. OECD Publishing.
5. Dunlosky, J., Rawson, K. A., Marsh, E. J., Nathan, M. J., Willingham, D. T. (2013). Improving Students' Learning With Effective Learning Techniques: Promising Directions From Cognitive and Educational Psychology. *Psychological Science in the Public Interest*, 14(1), 4–58.
6. Gagné, R. M., Wager, W. W., Golas, K. C., Keller, J. M. (2005). *Principles of Instructional Design* (wyd. 5). Thomson Wadsworth.
7. Hattie, J. (2023). *Visible Learning for Teachers: Maximizing Impact on Learning*. Routledge.
8. Hattie, J., Timperley, H. (2007). The Power of Feedback. *Review of Educational Research*, 77(1), 81–112.
9. Mayer, R. E. (2021). *Multimedia Learning* (wyd. 3). Cambridge University Press.
10. Merrill, M. D. (2002). First Principles of Instruction. *Educational Technology Research and Development*, 50(3), 43–59.
11. Rosenshine, B. (2012). Principles of Instruction: Research-Based Strategies That All

- Teachers Should Know. *American Educator*, 36(1), 12–19.
12. Sweller, J. (1988). Cognitive Load During Problem Solving: Effects on Learning. *Cognitive Science*, 12(2), 257–285.
 13. Instytut Badań Edukacyjnych. (2023). *Przewodnik po strategiach edukacyjnych: Co działa w edukacji?*, Pobrano z: <https://przewodnik.ibe.edu.pl/> - Education Endowment Foundation. (2021).
 14. *Teaching and Learning Toolkit*. London: Education Endowment Foundation. Pobrano z: <https://educationendowmentfoundation.org.uk/education-evidence/teaching-learning-toolkit>
 15. Binkiewicz, M., Karteczka-Świątek, K., Opozda-Suder, S., Boros, A., Czerkawska, B., Gajda, M., Jasińska-Maciąg, A. (2026). *Uczenie oparte na dowodach – jak oceniać, rozumieć i wykorzystywać dowody naukowe w edukacji? Przewodnik dla nauczycieli i praktyków edukacyjnych*. Instytut Badań Edukacyjnych – Państwowy Instytut Badawczy

